СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 261. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 9. падолиста, 1925. VOL. XXXIII. No. 261. Jersey City, N. J., Monday, November 9. 1925. THREE CENTS

Уряд не противиться новій французькій позичці в американських банкирів.

ВАШИНГТОН, 6. падолиста. — Федеральний уряд заявив, що хоча він на далі держиться засади, що всі заграничні позички мають переходити через його апробату, він не противиться новій позичці Франції в американської банкирської фірми Моргана і Спілки, якщо сі гроші мають іти на піддержанне курсу французьких гроший, бо уряд не противиться ніяким заходам, зміряючим до стабілізації монетарних систем.

ЧАРОДІЙСТВА ПРОГИБІЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 6. падолиста. — Федеральний карний суд почав процес проти клюбу запомогової організації „Елкс" за те, що вона мала торгувати пивом у своїй реставрації. Заким прийшли до росправи, пиво стратило силу, і суд почав друге слідство над тим, у який се спосіб алькоголь тратить силу, як його сконфіскувати.

НЕ ХОЧУТЬ БІЛЬШЕ РОЗГОЛОШУВАТИ ПОДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН, 6. падолиста. — Комітет палати послів для приходів постановив предложити слідуючій сесії конґресу проект податкового закона такий, що на будуче ґазетам не буде вільно подавати до публичного відома, кілько котра особа або корпорація платить федерального платку.

КЛЕН ПРОТИ СВІТОВОГО СУДУ.

ВАШИНҐТОН, 6. падолиста. — Потайна орґанізація Ку-Клакс-Клен постановила почати боротьбу проти пляну, щоби американський уряд приступив до світового суду. Як непримиримі противники сього пляну в сенаті, так і Клен станув на становищи, що приступленне Америки до сього суду може колись Америці пошкодити.

МАЮТЬ ВИДАТИ ВИЛСОНІВСЬКІ МАРКИ.

ВАШИНҐТОН, 6. падолиста. — Федеральний почтовий уряд постановив почтити память покійного президента Вилсона через виданне почтових значків з його портретом. Марки будуть коштувати 13 та 17 центів, а появляться вони в обігу в річницю уродин Вилсона, що припадає на 28. грудня.

ВБИЙСТВО Й САМОВБИЙСТВО.

БАТЛЕР, Ню Джерзі, 6. падолиста. — Станіслав Зарбовський, ветеран світової війни, дістав учора від военного департаменту листа, що він не буде вже діставати піддержки від уряду. Його сестра, котра є віддана за Марковського, в котрого домі Зарбовський живе, почала його вспокоювати, але чим більше вона його потішала, тим лютійший він ставав.

Нині він уже почав сваритися не лишень зі сестрою, але й вже зі своїм шваґром. По короткій сварці за якісь собаки, Зарбовський згорнув тарелі зі стола, кинув їх шваґрови в голову, гримнув дверми й забрався. За кілька годин вернувся домів, вже з рушницею в руках. Її він зараз вимірив на свого шваґра. Марковська кинулася заслонити мужа. Гримнула рушниця, наповнилася хата димом, і Марковський по хвилі побачив свою жінку на землі з розбитою вистрілом головою. Вона не жила. Зарбовського не було вже в комнаті. Марковський накрив тіло жени та пішов повідомити поліцію. Поліція й стейтова міліція сейчас вислала погоню. В одному склепі жовніри довідалися, що Зарбовський купив нову рушницю й патронів. Від сторожа зелізничої рампи вони довідалися, що Зарбовський пішов здовж тору зелізниці Сускегена. Якої пів милі дальше найдено тіло Зарбовського: вистрілом з рушниці в голову він поклав себе трупом на місци.

РАБУНКОМ ПРОБУВАВ НАПРАВИТИ БАНКРОТСТВО.

ДЕЙТОН, Огайо, 6. падолиста. — Еліом Ґаблер, президент Джем Сити Енджінірінґ Ко., найшовся перед банкротством своєї фіри, пробував ратуватися рабунком банку. В білий день напав він на Клуса, менаджера одного банку в Іст Дейтоні, і зрабував від нього 10.000 долярів готівкою. Клус однак дав знати поліції, а ся за 4 години дістала в свої руки Ґаблера.

ДЕФРАВДАЦІЯ І ВТЕЧА.

Дня 11. жовтня перейшов польсько - литовську границю разом з родиною інжінер свенцянського повіту Станислав Недзялковскі. Згідно з зібраними дотепер інформаціями перейшов Недзялковскі на Литву тому, щоби втекти перед карною відповідальністю за дефравдацію. Ще в липні ц. р. одержав він від дирекції публичних робіт у Вильні 80 тисяч золотих, а дещо пізнійше ще 27 тисяч золотих і обі суми з д е ф р а в д у в а. Литовська влада арештувала втікача і відставила до Вількомежа. При ньому найдено готівку 900 долярів. На невтральній території відбулася конференція польського старости з представниками литовської влади в справі видачі Недзялковского. Литовці приобіцяли його видати.

50 ТИСЯЧ РОБІТНИКІВ БЕЗ ПРАЦІ В ЛОДЗІ.

З Лодзі прийшла вістка про те, що найбільші мануфактурні фабрики Шейблерів і Ґросмана у Лодзі виповіли працю усім своїм робітникам, мотивуючи свій вчинок недостачою готівки для виплати робітникам. Урядові чинники потвердили цю вістку. Мануфактурні фабрики у Відзеві працюють уже тільки два дні в тижні і коли би не вдалося поправити тої важкої ситуації енерґійною та негайною інтервенцією уряду, то безробіття обійме 50 тисяч робітників у самій Лодзі. Уряд вже придумує способи удільення мануфактурному промислові негайного кредиту.

ЖІНКА В РОЛІ МУЖА.

У Будапешті ведеться небуденний розводовий процес. Виступає на ньому молода жінка, замужна три роки, обвинувачуючи свого чоловіка в ошуканню, а саме, що він є — дівчиною. І справді: її муж з професії кельнер, що оженився з молодою недосвідченою дівчиною, є звичайно хитрою жінкою, що вміла за весь цей час не зрадити свого полу, жити в згоді з другою своєю такою самою половиною, ще й підставляти їй у сні якогось свого приятеля, який є дійсним батьком уродженої дитини.

СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКІ ШКОЛИ НА УКРАЇНІ.

Народній комісаріят освіти УСРР відкриває в цьому шкільному році 207 сільсько-господарських шкіл виключно для селян.

МЕДОВІ МІСЯЦІ В ЕСКІМОСІВ

Подорожник, що вернув із Ґренляндії, оповідає в ґазеті „Ґольоа", що бачив у Ескімосів. Коли вірити йому, Ескімоски найщасливійші і найбільше задоволені жінки на всьому світі. Їх життєва радість зачинається з медовими місяцями, а колиб це від них залежало, ці медові місяці тривали би вічно. Взагалі медові місяці в Ескімосів то є тиха, лагідна мало хвилююча обставина. Одинока ознака любови, то сонішня усмішка, що час до часу зявиться на лиці молодої або молодого. А жінка, як жінки взагалі, хотіла би більше того медового місяця. Чоловік повинен залицятися до неї. І щоби пригадатися йому, вона котрогось гарного дня, як чоловік є на ловах, утікає до своїх батьків. Тут жде спокійно, поки не прийде він і забере її назад серед повені солодких слів. Такий жарт повторяє молода жінка ще кілька разів опісля а чоловік уважає це зовсім природним. Зрештою слово чоловік (у значінню: подруг) не зовсім тут відповідне, бо про подружжа тут у ледовому краї, в нашому розумінні нема мови. Шлюб уважається безпотрібним, нема весілля ані весільних дарунків. Всетаки, як запевняє кореспондент „Ґольоа" — союз Ескімоса й Ескімоски є тривалійший як подружжа в инших народів.

ЦВІТ, ЩО ЦВИТЕ ЛИШЕ ОДНУ НІЧ.

Є то „Вікторія реґія", з величезним листям і гарним цвітом. Батьківщиною його є рівникова південна Америка, на ріках Маранон і Орініко. Анґлійський ботанік Джон Ліндлей назвав цю ростину в честь Вікторії, англійської королевої „Вікторія реґія". Цю величанську ростину муситься щороку плекати з насіння, а цвіте вона лише раз з вечера до ранку в повній красі і запаху. Спочатку цвіт білий, потім червоний. Після відквітнення зникає цвіт під водою.

БУДОВА РОБІТНИЧИХ ДОМІВ.

У звязку з поширенням українського промислового виробництва в цьому році та побільшення числа зайнятих у промислі робітників на 50 тисяч виробили українські трести обширний плян масової будови робітничих домів. Під будову займуть 260 тисяч кубічних сяжнів будівельної площі. Для зреалізовання того пляну будови асиґновано 40 міліонів рублів золотом.

НАДУЖИТТЯ В ПОЧТОВІЙ КАСІ ОЩАДНОСТИ В ВАРШАВІ.

У Варшаві арештовано двох урядників Почтової Каси Ощадности, Яна Врублевского і Наполеона Парандовского. П. К. О. позичала людям гроші, беручи як застав вартісні папери. Коли хто з таких довжників приносив гроші, Врублевскі і Парандовскі забирали їх, а заставлених вартісних паперів не видавали, намовляючи клієнтів, щоб лишали папери в депозиті в П. К. О., щоб потім лекше могли дістати нову пожичку. Леґковірні клієнти годилися на те, а згадані панове забирали віддані ними гроші до кишені, з тим, що довг і дальше стояв записаний на тих довжників.

Аж сталося одного разу, що такий добродій, що мав вартісні папери в депозиті зголосився по другу позичку. Випадково в бюрі сидів якийсь чоловік, що не був обзнайомлений з махінаціями Врублевского і Парандовского. Він сказав тому, що хотів позичити грошей на свій депозит, що він не віддав ще першої позички. Оттак справа виявилася. Врублевского і Парандовского арештували.

Сума здефравдованих грошей перейшла 20 тисячів злотих, які мусітиме покрити П. К. О.

ЮВИЛЕЙ НАШОГО ВЧЕНОГО.

В осени цього року сповнюється сорок літ професорської діяльности члена Української Академії Наук у Київі, Степана Смаль-Стоцького, автора відомої граматики української мови, що був колись професором черновецького університету й видатним політичним діячем на Буковині, а тепер є професором Українського Вільного Університету в Празі. З цієї нагоди Українське історично-фільольоґічне товариство в Празі, членом якого є академик Степан Смаль-Стоцький, щоби вшанувати ювилята, впорядило святошне засідання. З промовами, виступали пп. професори В. Сімович та А. Артимович. Українські високі школи та наукові товариства в Празі приготовляються також до привіту шановного ювилята.

ВИРОБНИЦТВО ПАПЕРУ НА УКРАЇНІ.

Паперові фабрики України досягли передвоєнної норми виробництва. Виробнича програма тих фабрик побільшена на 62 відсотків. В цьому році будуть пущені в рух дві нові фабрики паперу.

Кажуть, що вороги Муссолінія хотіли повалити монархію в Італії.

РИМ, 6. падолиста. — Італійська преса подає вже більше подробиць про заговір на життє диктатора Італії, Беніта Муссолінія.

Коли недавно бувший соціялістичний посол Тіто Цанібоні переїздив границю, за ним зараз поїхали автомобілем детективи. Його приловлено, як вправлявся в стрілянню в ліску біля Риму. Відтак він поїхав до Риму і там замешкав в бідному готелі, щоб не звертати на себе уваги. Відтам він ходив часто на міст на ріці Тибрі, де стрічався з одним з провідників масонів, ґенералом Люіджім Капелльом.

Капелльо виїхав до Турину, а Цанібоні остався, щоб 4-ого с. м. виконати замах на Муссолінія. Тоді він вже перенісся до красшого готелю Драгоні, зараз напроти палати Кіджі, де мав промовляти з бальконy до публики.

Далі викрито, що ся змова мала плян на ширші розміри. Заговірники хотіли викликати громадянську війну в Італії, яка довела-б до повалення монархії.

Італійська влада каже, що цілий сей заговір приготовано і упляновано у Франції.

АРЕШТУЮТЬ.

РИМ, 6. падолиста. — Італійська влада переводить арештовання по цілій Італії серед соціялістів і масонів.

В Римі домівки соціялістів і масонів тепер під військовою сторожею.

Натомісць фашисти і широке громадянство уладжує маніфестації з радости, що заговір на Муссолінія і проти монархії не вдався.

ПАПА РИМСЬКИЙ МОЛИТЬСЯ ЗА МУССОЛІНІЯ.

РИМ, 6. падолиста. — Державний секретар у Ватикані кардинал Ґаспаррі повідомив папу римського Пія XI про подробиці заговору на Муссолінія.

Папа римський був дуже вражений сими вістками і кляк та молився за Муссолінія і за удержанне спокою в державі. Він казав, що треба дякувати Богу, що відвернув від Італії мару громадянської війни.

РЕВОЛЮЦІЯ В СИРІЇ ШИРИТЬСЯ.

ЛОНДОН, 6. падолиста. — Із Сирії повідомляють, що Сирійці оголосили святу війну проти Франції і виступили проти французької окупації в цілому краю.

Місто Дамаск, де Французи парадують із своєю армією, тепер відокремлене від решти краю. Французи в Дамаску далі допускаються насильств над населенням.

КУПУЮТЬ КОПАЛЬНІ В ПОЛЬЩІ.

БЕРЛІН, 5. падолиста. — Стара німецька промислова компанія Ґіше продала свої копальні угля і цинку на Горішньому Шлеску, який аліянти віддали Польщі, нюйорському капіталістови В. Геррименови і копальняній компанії Анаконда з Монтени.

НОВИЙ КОМІСАР ВІЙНИ В РОСІЇ.

МОСКВА, 6. падолиста. — Советська влада іменувала комісарем війни на місце покійного Михайла В. Фрунзе, команданта московського военного округа Климента Ворошілова.

Ворошілов селянський син. До революції був сталевим робітником, а одночасно діяльним членом російської соціял-демократичної партії.

Вже в 1904 році він був членом центрального комітету російської комуністичної партії і брав живу участь в революції в 1905 році.

В 1917 році він доразу приєднався до большевиків і разом з Леніном і Троцьким поборював правительство Керенського. Осеню 1918 року він командував червоною армією проти Німців на Україні, а відтак і проти Денікіна. Вкінці його було іменовано командантом московського военного округа.

Тепер Ворошілов має 44 роки.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРША ПАДОЛИСТОВА ЖЕРТВА НА КРАЙ

Бувший предсідатель Обєднання о. Лев Левицький переслав до Обєднання від української громади в КЛІВЛЕНДІ, О., $200 для інвалідів української армії і тих українських сиріт, які залишились по борцях, що полягли в боротьбі за красшу долю і волю нашого народу. Збірку переведено підчас свята в честь поляглих героїв в українській католицькій церкві св. Петра і Павла в Клівленді.

Се перша жертва, яку одержало Обєднання із святочних обходів Падолистового свята. Коли за тою першою ластівкою прилетять другі, то американська Україна буде горда на сьогорічний Падолистовий обхід.

Видко, що Падолистове свято се великий і святий день для кождого Українця, що в тому дні можна викресати дійсний огонь навіть з розбитих сердець. В той день слави можна людий обєднати і ворогів переконати, як тільки будемо шукати за тим, що нас лучить, а оминати те, що нас розєднує.

День Першого Падолиста се день посвяти, день памяти героїв, день серця. І хто його так розуміє і в той спосіб проповідує, той діждеться таких вислідів, що збере навіть серед розбитої громади, якою є Клівленд, за одним разом $200 для голодних наших інвалідів і сиріт. І в той спосіб піднесе нарід і принесе правдиву користь рідній землі. Так і мусів певно готовити в Клівленді о. Левицький, відомий зі свого щирого серця для нашого народу і зі своєї красномовности.

В тійсамій церкві зібрав о. Левицький тому місяць $150 на допомогу голодуючим в краю, значить що зібрав у церкві на старий край $350 на протязі півтора місяця. А будучи парохом в Сиракюз, зібрав на край більше як $1,000 за один тільки рік.

Не наводимо того для похвали, бо такої о. Левицький не потребує. Підносимо се тільки для ілюстрації наших відносин. Хочемо їх представити в правдивому світлі. Як бачимо, то церква є великим і важним чинником в нашому народньому життю, в краю і тут в Америці. При допомозі церкви можна богато доброго зробити для злекшення долі нашого народу в старому краю. Та до сього треба передівсім доброго і ідейного духовного проводу. Ми маємо наглядні докази на те. Треба тільки переглянути нашу щоденну рубрику „З українського життя в Америці"; треба взяти в руки місячні викази жертв на край; а вичитаємо імена тих священиків, котрі почувають себе священиками і громадянами, які служать Богови, але і віддають кесареве кесарю, які серцем і душею віддані свому народови.

Ми не хочемо при тій нагоді на нікого накидатись. Ми тільки хочемо в імя національної карности приєднати до громадянської праці тих, які бокують, або заломлюють нам бoєвий ряд. Ми будемо терпеливо ту справу далі підносити, бо віримо в силу доброго слова, але як добре слово не поможе, будемо шукати інших засобів, бо мусимо затягнути до народньої праці тих, яких обовязком її виконувати.

Не ходить тут тільки о доляри, але о працю. І то таку, яка навіть не приносить успіху в сотках долярів на край, але яка виховує нарід на націю і спиняє передчасне винародовлення. Се можна осягнути через національні свята, патріотичні проповіди, віча і т. п. Чим священик красший громадянин, тим більший його вплив і в церкві; тим більше може він зробити не тільки для добра народу, але й самої церкви. Так було в нас у старому краю, так і в Америці. Найбільші жертви можуть зібрати ті, що для народу в церкві і поза церквою працюють. Тим нарід найбільше довіряє; тих шанує і в тих случаях. І ті священики ратують не тільки нарід, але ще більше саму церкву від упадку.

ХОЧУТЬ ПОСТАВИТИ СТАЛУ ВАЛЮТУ

В світовій війні дожили люде до того, що ті, які перед війною були стотисячними або й міліоновими панами, підчас війни чи там по війні ставали повними жебраками. В той сам спосіб побанкротувало тисячі фінансових інституцій, пропали всі фондації і наступив загальний переворот, з якого Европа ще досі не прийшла до себе. Все те було через спадок валюти, який був помітний у всіх европейських краях.

Англійські, французькі, голяндські та німецькі банкири задумують з весною скликати інтернаціональну фінансову конференцію та обговорити способи, якби запобігти тому, щоби не спадали ті валюти, які зістали уфондовані на золоті. Думають над створеннєм інтернаціональної валюти, яка малаби спеціяльне забезпечення. Вже навіть осягнено порозуміння що до найголовнійших засад.

Якщо ця справа вдасться то доконається велике діло, бо усунеться ґрунт зпід валютових спекуляцій, які вправді ставили одиниці на ноги та робили через ніч з жебраків міліонерів, але шкодили загалови, особливо середній клясі та робітникам, які за свою працю одержували дуже часто безвартісний папір.

ПАРЛЯМЕНТАРНІ КРІЗИ В ЕВРОПІ

Майже всі европейські краї знайшлися по війні в дуже важкому положенню. Зеркалом того положення є їх парляменти з вічними министеріяльними крізами. Це що тепер діється в французькім і німецькім парляменті заслугує на особливу увагу. Невдача Кайа в Вашінгтоні спричинила повалення цілого французького кабінету. Фінансова кріза та що раз більший спадок франка потрясли довірям до того уряду, в якім Кайо був головною фіґурою та тим чародієм, що мав виратувати Францію. — Нововибране правительство, на якого чолі стоїть далі Пенлеве як премієр, одержало в палаті послів вотум довіря більшістю заледви 32 голосів. Перепхали його властиво вороги, щоби ратувати ситуацію. Якби не деякі голоси з правиці бувби той уряд повалився. Пенлеве перебрав тяжкий джаб, бо кромі премієрства обняв теку міністра фінансів. В своїй декларації зазначив він, що одним з перших його кроків буде полагодити квестію военних довгів. Без того годі буде Франції виплисти на чисту воду. Тільки тоді буде можна надіятися припливу чужого капіталу, нових інвестицій та нових позичок, без яких не можна привести буджету до рівноваги та усталити валюту. Данини від майна не заповів виразно, але підніс потребу нових податків від майна.

В Німеччині наступає парляментарна кріза через мир в Льокарно, який повинен бути парляментом затверджений. Канцлер Лютер і міністер закордонних справ Штреземан, що заключили той мир, борються всіма силами з німецькими націоналістами, які є проти ратифікації того мира. Вони підносять, що той мир є ганьбою для Німеччини, бо в нім Німеччина зреклася на віки своїх земель на сході і заході, що мимо мира німецькі землі далі під ворожою окупацією і нема познак, щоби аліянти змінили свое поступовання в области Рур і Сар. Найтяжше положення самого президента Гінденбурґа, якого висунули на президента націоналісти, а які ведуть тепер проти него обструкцію, бо він є рівнож за ратифікацією мира в Льокарно. Ходять чутки, що Гінденбурґ хоче по тій причині резиґнувати. Якщо нім. парлямент не затвердить льокарненського договору, будуть мусіли податися до димісії канцлер Лютер і Штреземан. Провід перейде тоді в руки т. зв. центру. Якщо і він провалиться з ратифікацією, то парлямент буде розвязаний і розписані нові вибори. Хиба що піддадуть мир в Льокарно під народне голосовання, тоді парлямент буде істнувати далі.

Справа з ратифікацією пішла в Німеччині лекше, якщоби аліянти змінили свое поступовання в Надренській области, Ходить тут о евакуацую Кольонії, назначення німецького Високого Комісара для окупованої землі і признання автономії сарському басейну. Штреземан запевнює Німців, що Франція і Анґлія обіцяли то все виконати і дали слово на це, тільки не хотіли ствердити того письмом. Німці обережні, ждуть на далі.

Такі самі крізи, тільки меншого розміру і не загальносвітового значіння, подибуємо у всіх других европейських краях. Парляменти розбиті на повно ґруп, жадна партія не посідає абсолютної більшости. Вислідом цего є вічні партійні конференції і коншахти, тертя і зближення, вічне лявіровання, щоби задержати за собою більшість. На тім терпить державна машина. Знищені війною европейські краї потребують спокою і консолідації. Для добра держави і народу повинні в часі тої великої скрути затихнути партійні межиусобиці так як це було в парляментах підчас війни. Тоді лекше булоби відвернути від держав ті клопоти, які їм наносить їх порожна каса, безробітте та лиха валюта.

Такі держави як Німеччина перейдуть ті крізи, бо мають цілий леґіон випробованих мужів. На місце одного доброго можуть вони поставити десять таких самих других. До того обі держави національні не мають в своїх парляментах національних меншостий.

За те така держава як Польща мусить переживати хронічну парляментарну крізу. За короткий час польської державности було вже стільки кріз і стільки міністрів, що їх сталоби для Анґлії на сто літ. Це не тому, що вона молода і недосвідчена держава, бо і Чехословаччнина нова і має рівнож добрі клопоти з національними меншостями, та уряд її стоїть твердо при кермі. Польща веде таку політику, яку ніякий уряд не в силі повести, яка понад сили Польщі. Польща бавиться в велику державу, таку саму забаву ведуть і польські партії в парляменті. а що така забава мусить скінчитися загальним банкроцтвом партій і держави самої, про це там ніхто не думає.

Одні парляментарні крізи в Европі повстають через партійне роздроблення та партійну загуменковість, другі задля ненормальних відносин, які витворює імперіялистична і шовинистична політика таких держав, яких половина людности належить до тз. національних меншостий.

Для перших є лік на уздоровлення, для других є лік на хвилеве продовження смерти. До тих других належить тепер Польща зі своїм парляментом в Варшаві.

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ

Чоловіком, який ще перед виборами хоче і правдоподібно зробить політичну каріеру, є о. Константин **Грабар,** директор Підкарпатського Банку, який має стати ґубернатором Закарпаття. Уступленне Бескида певне а контркандидата Грабар не має. Як відомо, він виступив з хліборобської партії і вступив до аґрарної. В останнім часі почали проти нього сильну аґітацію православні кацапи під проводом Ґаґатка, що — мовляв — Грабар яко унієтський священик не може бути ґубернатором там, де частина православного населення є православної віри. Ся аґітація здається йому не пошкодить, але не пошкодить також ані не поможе нікому ґубернаторство Грабара. Силою фактів стався уряд ґубернатора інституцією лише репрезентаційною без політичного впливу і без знач... [illegible] своєї задачі індивідуальність могла би привернути тому урядови силу, яка йому належиться по конституції, але на таку особу Закарпатте ще довго буде чекати.

Систематичні напасти ужгородської півофіціяльної ґезетки Podkarpatske Hlasy на українську, особливо на галицько-українську еміґрацію продовжуються і осягають свою мету. Богато Ґаличан, що по пять літ займали найтяжші урядові посади і за нужденну платню, бо за третину тої, яку мають Чехи (без родинних додатків, без т. зв. підкарпатської вигоди, без дієт і т. д.) робили службу кожний за трох Чехів — тепер мусіли покинути ту службу і пійшли, хто куди міг. Замітне, що безпосередні начальники тих урядовців самі признають, що у відходячих Українцях урядовцях тратять [illegible] знаються рівночасно, що мусять підчинитись моральному теророви чеської рептильки. Так покинуло службу трох Українців з фін. дирекції у Мукачеві, трох урядовців з адміністраційної служби, чотирох лікарів, пятьох учителів і т. д.

Це, очевидно, замало Podkarpatsk-им Hlas-ам і вони далі обкидають калюмніями не лише поодиноких людий, але цілу українську націю. Кождий злочин на Закарпаттю, якого виновника не можна найти приписує та ґазета Галичанам. Коли ж вкінці виновник найдеться, і ним є Чех, Жид, Мадяр чи Словак, то ся ґазетка напише, що він або походить з Галичини, або втік до Галичини, або має жінку з Галичини і т. п.

В однім випадку лікар Українець звернув компетентним чинникам увагу на те, що бактеріольоґ міської лічниці псевдо-доктор Косович не має поняття про бактеріольоґію, бо робить фалшиві аналізи.. За се санітарний начальник його вилаяв, а чеська ґазета взяла його в оборону та знов почала нападати на Українців за те, що копають ямки під чесним Росіянином: P. Hlasy обороняли Косовича доти аж доки він сам не втік. Виявилося, що се був звичайний обманець і гохштаплер, який спроневірив богато урядових гроший. По сім ця ґазетка спокійнісько написала, що косович утік до Галичини, значить, се був Українець-Галичанин.

Молодий український артист-маляр Микола Кричевський, ученик пражської академії малярства уладив у салі жупанату в Ужгороді разом з чеським малярем Малькусом виставу мистецьких картин. Виставу відвідало кількасот людий і половину образів розкуплено. М. Кричевський є сином відомого професора київської академії пластичного малярства Кричевського і у нього помітний небуденний мистецький талант.

В Ужгороді живе ще один український артист-маляр Теодор Вацик з Тернополя, якого портрети і кілька пейзажів ми мали нагоду оглядати за склеповими виставами. Се дуже солідний портретист і добрий пейзажист, у якого слідний вплив італійської школи.

З Ужгороду вибирається на Радянську Україну ґрупа залізничників, еміґрантів з Галичини. Вони були якийсь час на службі в ЧСР. Тепер їх зі служби звільнено і вони вже пів року побиваються за дозволом на виїзд на Україну. В радянському посольстві їм все обіцюють, що дозвіл прийде на днях. Вони випродують останки на поїздки до Праги, а дозволу досі нема. Тепер взяли їх чеські власти до табору в Йозефові, де мають дожидати того спасенного виїзду.

ПОДЯКА

Підписаний член бр. св. Арх. Михаїла, від. 243 У. Н. Союза, у Вест Пулмен, Ілл., складає щиру подяку У. Н. Союзови за запомогу з фонду убогих в сумі 75.00 дол., котрі мені стали у великій пригоді в моїй недузі.

Тепер кличу: Українці, котрі ще не стоїте в У. Н. Союзі, вступайте всі як один в члени сеї орґанізації, бо се один одинокий батько, котрий ніколи не забуває за своїх членів, а завше їм поміч дасть.

Ще раз дякую і желаю, щоби У. Н. Союз зріс до сто тисяч в членах і маєтку і став найсильнійшою орґанізацією в Америці.

Андрій Ничай,
член від. 243 У. Н. Союза.

НА РАТУНОК УКРАЇНСЬКОГО БАНКУ!

Як відомо вже українському громадянству в Америці, український Земельний Банк Гіпотечний у Львові мусить доповнити свій закладовий капітал найдальше до 31-го грудня с. р. Отже часу вже дуже мало.

Для старого край се затяжко в теперішню хвилю, тому він апелює до братів і сестер в Америці, щоби помогли у сьому преважному і наглому ділі.

Се не дар. Се бизнес. Кождий, хто купить один уділ Банку за 5 долярів, **буде власником того уділу, якого вартість запоручена, і який приносить і дивіденду.** Значить, що кождий, хто ратує український банк, ратує не жертвою, а розумним ділом, розумним безнесом.

Ратуючи банк, який тепер одинокий із спеціяльними привилеями на цілій Західній Україні під Польщею, **ратує одночасно українську землю і торговлю та промисл** по містах перед затратою в польських руках.

Так ратують Жиди свої банки на Західній Україні і таксамо ратують Поляки і теж таксамо мусять ратувати Українці.

Памятаймо, що упадок українського банку був би упадком української економічної самодіяльности на цілій Західній Україні, яка є також основою української культурної праці!

Всі Українці і Українки в Злучених Державах і в Канаді, а зокрема всі українські **товариства, братства, сестрицтва, церкви, Народні Доми, Січі, клюби, спілки, бизнеси,** повинні негайно закупити по одному або по більше уділів Земельного Банку Гіпотечного у Львові.

Один уділ 5 долярів.

Посилати на адресу:

ZEMELNYJ BANK HIPOTECZNYJ
Pidvale 7, Lemberg, East Galicia, Europe.

Просимо повідомити нас, скільки поодинокі громади зробили для сеї незвичайно важної національної справи.

ПЕРШИЙ І ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АДВОКАТ В СТЕЙТІ МИШИҐЕН.

Як Українець в Америці власною працею вибився з робітника на адвоката.

(Допись з Дітройт, Миш.)

Невідрадні обставини, серед яких сотки літ український нарід коротав свій вік на своїй рідній землі, закутий в кайдани відвічними нашими ворогами, змусили нас опускати свою рідну землю та іти гень далеко за море шукати лучшої долі на чужині.

Опускали діти свою Неньку Україну, та переїздили в чужі але вольні землі й осідали одні на фармах, одні по містах. Межи вірними дітьми України приїхав і д. Іван Чарнавський з своєю родиною та осів в маленькім американськім місточку Монессен, у стейті Пенсилвенія.

В 1894 році уродився в сій бідній, зарібній родині в Монессен хлопчик, котрому дали імя Йосиф.

Іван Чарнавський,
Український лікар в Дітройт, Миш.

Прийшов шкільний вік. Записали родичі малого Йосифа до публичної школи. По укінченню публичної та української парохіяльної школи під проводом о. Курилла і учителя Лабойка, оставляють родичі малого 12-літнього Йосифа в Монессен, а самі переносяться на фарму.

Цікавий хлопчина пошукав собі заняття у фабриці. Працював кілька літ, і все посилав частину свого маленького зарібку родичам, які перебували досить лихі часи на фармах.

Одначе малий Йосиф чує, що він до чогось іншого призначений, а не до фабричної роботи. В 1913 році лишає Монессен і приїздить до Дітройт. Знаходить собі роботу в одній торговельній фірмі, працює [illegible] ми ходить до висшої школи. Вчасі своїх студій в колеґії що року переходить всі іспити з відзначеннем. В послідним році переходить іспит з відзначеннем та дістає медаль яко Champion Orator of Michigan.

Вчасі своїх студій в гай скул чув він уже в собі поклик на правника і постановив бути адвокатом.

В 1918 році записується на правничий факультет і в 1922 році стає доктором прав.

„Plenus venter non studet libenter", каже латинська пословиця: „Хто добре наїсться, тому не хоче вчитись". І се дійсна правда. Не раз і не два в голоді і холоді пересиджував наш молодий адвокат над книжкою. Гірко і тяжко працював на кавалок хліба, а ще тяжше приходилось учитися, бо не мав усього часу на науку. Робив той поділ годин праці так, аби, як то кажуть, був „вовк ситий і коза ціла", аби заробити на життє і шкільну задачу виконати. Отже честь і слава молодому ентузіястови, що не марнував часу як многі інші наші молоді хлопці, а працював для добра свого і слави нашого народу тут на американській землі.

Як тільки опустив школу, став працювати у фірмі адвокатів Leithauser & Brown в Дітройт. В тім часі брав живу участь в народній роботі. Першою його працею є зорганізованнє молодих українських хлопців під назвою: Товариство молодих горожан Українців в Америці, якого є під сю пору головою.

Сього року принято його до товариства адвокатів у стейті Мишиґен.

Наш молодий адвокат практикує у фірмі Leithauser, Brown & Charnaske 401—2, Detroit Saving Bank Bldg., а вечерами у власній канцелярії при 7318 Michigan Ave.

Щасть Боже!

Іван Каменецький.

ПОВІЙ ВІТРЕ!

Повій вітре, повій, буйний,
На рідну сторону,
Най загуде слава, доля
Від Сяну до Дону!

Най загуде, залунає
По всій Україні
Рідна пісня, рідне слово
В селі на родині!

Нехай жиє рідна пісня
У груди кождого;
Нехай жиє, розвиваєсь
В старого й малого.

У старого нехай буде
Та пісня гордою
Молодому нехай буде
Вона наукою.

Анна Хомяк.

ЗОЛОТА КНИГА

Ювилейної Кампанії У. Н. Союза

ВІД 10 ДО 20 НОВИХ ЧЛЕНІВ ЗОРГАНІЗУВАЛИ:

(Продовжение)

Товариство „Запорожська Січ", від. 325. У. Н. Союза в Брукліні, Н. Й., зорг. 18 повнолітних членів.

Се є нове Товариство зорганізоване в часі ювилейної Кампанії в грудни 1924 р., під проводом Стефана Заблоцького як предсідателя, Михайла Поврозника як секретаря і Василя Піскляка як касіера. На сей рік той уряд змінився о стільки, що на секретаря покликано Дмитра Зварича.

В Ювилейній Кампанії відзначився:

Стефан Заблоцький, предсідатель, род. Мости Великі, Жовква, Галичина, зорг. 18 повнолітних членів.

Стефан Заблоцький.

Товариство „Січ", від. 282. У. Н. Союза, в Сиракюз, Н. Й., зорг. 12 повнолітних і 2 дітий — разом 14. (Не подано імен організаторів).

Братство св. Володимира, від. 98. У. Н. Союза, в Шенандоа, Па., зорг. 11 повнолітних і 6 дітий — разом 17.

В Ювилейній Кампанії відзначився:

Іван Чорний, секретар, род. Городниці, Скалат, Галичина.

Товариство „Згода", від. 20. У. Н. Союза в Гемтремк, Міш., зорг. 11 повнолітних і 5 дітий — разом 16.

Не подано імени организатора, зглядно организаторів.

Братство св. Стефана, від. 221. У. Н. Союза, в Шікаго, Іл., зорг. 11 повнолітних і 5 дітий — разом 16.

В Ювилейній Кампанії відзначився:

Ілія Шпікула, секретар від. 221 У. Н. Союза, род. Копичинці, Гусятин, Галич., зорг. 11 повнолітних і 5 дітий.

Ілія Шпікула.

Товариство „Український Клюб", від. 309. У. Н. Союза, в Сегінав, Міш., зорг. 11 повнолітних і 3 дітий — разом 14.

Се є новий відділ, зорганізований в маю 1924 р. Має 23 повнолітних і 3 дітий, з котрих більшість вступили підчас ювилейної кампанії, в якій відзначилися:

Олекса Варян, секретар, зорг. 5-ох, Іван Кінаш 2-ох, Ева Кінаш 2-ох, Юрій Федусь 1-го і Михайло З. Вагнер 1-го.

Братство Сошествія св. Духа, від. 108. У. Н. Союза, в Лейквуд, О., зорг. 11. повнолітних і 1 дитину — разом 12.

В Ювилейній Кампанії відзначився:

Михайло Колодій, род. Брониці, Дрогобич, Гал., зорг. 9-ох. Франко Віркійовський, секретар 2-ох.

Товариство „Вільна Україна", від. 329. У. Н. Союза в Ботлер, Па., зорг. 11 повнолітних нових членів.

Тов. В. У. зорганізоване підчас Ювилейної Кампанії в січни 1925 р. При чім відзначилися:

Олекса Кравець, секретар, род. Луковиця, Ліско, Гал., зорг. 10-ох і Йосиф Пінський 1-го.

Братство св. Івана Хрестителя, від. 96. У. Н. Союза, в Пітсбург, Па., зорг. 10 повнолітних і 12 дітий — разом 22.

Се є один з найстарших відділів У. Н. Союза в Пітсбурщині. Уряд в нім тепер Афтанас Кульчицький як предсідатель, Матвій Лацик як секретар і Гаврил Кульчавих як касіер. Всіх членів є тепер 94 повнолітних і 70 дітий — разом 164. Найстаршим членом того відділу є Микита Німець, котрий приступив там в жовтни 1906 р. Три роки старшим Союзовцем в тім відділі є Юрій Тимчук, приступивший з переступним листом з від. 53-го в 1917 р.

В Ювилейній Кампанії відзначився:

Матвій Лацик, секретар, род. Зоротовичі, Перемишль, Гал., зорг. 10 повнолітних і 12 дітий.

Братство св. Михаїла, від. 90. У. Н. Союза, в Централії, Па., зорг. 10 повнолітних і 8 дітий — разом 18.

Се є відділ з перед реформи, який зразу звався Бр. св. Петра і Павла, яку то назву змінено після реформи в жовтни 1915 р. на Бр-во св. Михаїла. Найстаршим членом в тім відділі є Йосиф Мартинесь від 1908 р. Всіх членів є тепер сотка повнолітних і 85 дітий — разом 185. Відділом управляє Теодор Винник предсідатель, Іван Чепа секретар і Стефан Дудун касіер. Секретар того відділу д. Іван Чепа через минувших чотири роки був окружним інспектором У. Н. Союза, в якім то уряді віддав організації немало прислуги, будучи незвичайно активним і здібним організатором. В часі Ювилейної Кампанії для свого тільки відділу придбав 10 нових членів і 8 дітий.

Братство св. Андрія, від. 30. У. Н. Союза, в Бреслав, Па., зорг. 10 повнолітних і 3 дітий — разом 13.

Се є відділ з перед реформи. Найстаршим союзовцем тепер є там Микола Дзвінчик з року 1898-го, котрий прийшов недавно з переступним листом з від. 1-го. З членів основателів є там ще Дмитро Гамівка, род. з Любачева, пов. Цешанів, Гал. Всіх членів тепер 38 повнолітних і 34 дітий — разом 72, під управою Теодора Пиняги як предсідателя, Миколи Вдовяка як секретаря і Ілії Дубика як касіера.

В Ювилейній Кампанії відзначився:

Микола Вдовяк, секретар, род. Дудинці, Сянік, Гал., зорг. 10 повнолітних і 3 дітий.

Братство св. Михаїла, від. 328. У. Н. Союза, в Баунд Брук, Н. Дж., зорг. 10 повнолітних і 2 дітий — разом 12.

Братство се повстало в часі Ювилейної Кампанії дня 5-го грудня 1924 р. **Константин Бобич**, організатор.

Братство св. Дука, від. 237. У. Н. Союза, в Честер, Па., зорг. 10 повнолітних і 1 дитину — разом 11.

Ілько Вовк предсідатель, Теодор Левчишин секретар і Іван Сальо касієр.

Братство св. Петра і Павла, від. 274. У. Н. Союза, в Янгставн, О., зорг. 10 повнолітних і 1 дитину — разом 11.

Семен Шляхтянчин 9-ох, Лука Максимич 1-го.

Братство св. О. Николая, від. 191. У. Н. Союза, в Трой, Н. Й., зорг. 10 повнолітних нових членів.

Панько Джинджиристий 8-ох, Іван Ткач 2-ох.

(Конець буде).

ДОПИСІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Падолистове Свято.

Кождий нарід, хочби навіть на низькому степени культури, обходить кромі релігійних також свої національні свята. В такі свята він величає або поодиноких людий, своїх геніїв слова, штуки, своїх героїв меча, або знова звеличує великі, переломові хвилі в своїм розвитку.

Такою переломовою хвилею є сполука всіх земель одного народа під одною центральною верховною владою, зміну форми правління, а ще важнійшою історичною подією буде хвиля, коли він скидає зі себе панование другого народа та бере за меч, щоби упімнутися за свої права.

Для українського народа прийшла та ожидана хвиля дня 1. падолиста 1918 року, коли він скинув віковічні окови, що гнетили його тіло та проголосив себе незавсимим від других народів. Хотяй побіда була кровава й коштувала сотки тисяч жертв, хоча вона була коротко-тревала, то все таки сей день останеться во віки незабутним днем для українського національного відродження і во віки буде його український народ згадувати на всій рідній землі та по всіх закутинах світа на чужині, куди лишень закинула доля наших людий.

Січ імени Богдана Хмельницького, Жіноча Сотня імени Ольги Бесарабової, 204-ий відділ Українського Народного Союза, Ліга Американьских Горожан Українського Походження в Ню Йорку обходили сього року сему річницю нашого національного відродження через улаштовання святочного вечера-концерта в Січовому Клюбі. Концерт відтворено відспіванем „За Тебе, Україно" січовим хором. Відтак гр. Дмитро Галичин, старшина української галицької армії, виголосив святочну промову про значення свята 1. Падолиста. Бесідник дав короткий перебіг нашої довголітньої визвольної боротьби, якої завершенням було проголошення независимости галицької України дня 1. падолиста 1918 року. Хоча ми й потерпіли відтак невдачу, то сим український народ не зразився, але далі боровся. Память героїської боротьби за самостійність, боротьби, веденої серед страшних умов, память надлюдських зусиль, геройських подвигів, тяжких умов, недуг, недостачі амуниції, серед якої приходилося бороти́ся нашій армії, останеться на все тим, що буде загрівати український народ до безупинної боротьби за здійснення свого ідеалу. Невдача боротьбы за самостійність не то, що нас не зломила, але нас ще більше застaлила. І нас богато навчила. Зі сеї історії ми бачимо свої похибки й свої недостачі. Нині ми вже спокійно розбираємо свою боротьбу й бачимо, де вона хро...

те, щоби кидати один другому в очи свої недостачі, але на те, щоби хиби поправити та зірватися до нового бою, без хиб, без недостач, сильнійшими, дужчими, лпобнійшими. Нині ми вже не легковажимо собі нелегальною боротьбою, ні нелегальною. Нині ми розуміємо вагу не лишень культурної боротьби, але й вагу військової та економічної боротьби. Ми стараємося нині скріпити себе на всіх полях, в усіх напрямках, і ми певні, що ми вийдемо на шлях волі й свободи. Американські Українці не можуть розуміти як слід значіння коротко-тревалої української самостійности, але той, що був у вільній Україні, той знає, що народ, який раз засмакував волі, той ніколи за волю боротися не перестане. Ні муки, ні тортури, ні переслідування найлютійші не зломлять його волі, його бажання стати паном у власній хаті. Память Дня 1. Падолиста буде на віки вічні загрівати український молодіж жертвувати гордо й сміло свое здоровля, щастя й життя за самостійну українську державу.

По промові хор молодих скавток під проводом панни Тинецької відспівав пісню: „О, Україно". За тим пішли декламації віршу „Гекатомба" січовичками п. Арнольд і Солтис, та поеми до Богдана Хмельницького молодим школярем-Січовиком Гисою. Гр. Петро Панас відспівав барітонове соло „Ой, Дніпре мій, Дніпре", а молоді скавтки відспівали вязанку українських народних пісень.

Всі співацькі части виконано з чуттям та справністю.

Слово забрав надпрограмово один з гостий. Він підняв, що в краю боротьба за українську самостійність ведеться далі. Ведеться вона кождого дня. Вона вимагає богато жертв. Ми можемо дати тільки матеріяльну допомогу. Сього від нас жде Україна. По наших матеріяльних жертвах Україна пізнає, чи в боротьбі за самостійну українську державу ми стоїмо з Нею.

На сей заклик зараз заряджено збірку. Збірка дала $51,50, з котрих $36,50 призначено на боєвий фонд, а $15.00 на голодуючих. Гроші вислано сейчас через Обєднанне до краю.

Свято відбулося скромно, але величаве воно було тим, що на лици кождого присутного проявлявся поважний святочний настрій, зрозуміння значіння свята, розуміння потреби помогти рідному народови в його тяжкій боротьбі за національну свободу. Жертви, як на невеликий гурт, щедрі, посвідчили, що зібрані не лишень словами, але й ділами хочуть станути зі своїми братями у старім краю. Жертви показали, що жертводавці вірують у воскресенне української самостійности.

Учасник.

БРУКЛИН, Н. Й.

Віче в справі народного дому.

На неділю, дня 25. жовтня, ... Рідна Хата в Брукліні загальне народне віче в справі будови українського народного дому в нашім місті.

Віче отворив іменем уряду скликуючого товариства гр. Іван Гренчук та запропонував зборам вибрати президію. Головою зборів вибрано одноголосно гр. Григорія Бардака, предсідателя українського товариства Рідної Хати в Брукліні, а секретарями громадян Івана Гренчука й Петра Малицького.

Першим бесідником був гр. Левик, котрий доказував досить численно зібраним бруклинським громадянам, що коли вони хочуть виставити собі рідну хату в Брукліні, то вони мусять занятися сею справою самі, не ждучи ніякої помочи від других громад, які, коли сю справу розуміють, то стараються будувати рідний дім для своєї громади. Такий рух по цілій Америці тепер справді йде. Кожда просто українська кольонія хоче мати притуловище для свого культурного руху. Кожда хоче закупити собі дім або закупити лоту й поставити хату. Кожда громада покладається на себе саму. На себе самих покладаються наші браття в старім краю, коли вони роблять свою національну роботу. І кождий народ лишень на себе покладається. І який народ у Брукліні не виставив рідного дому, то се певно зробив власними силами. Ні другі народи, ні другі громади нам не поможуть, як ми самі собі не поможемо. На нас самих одинока надія.

Українського народного дому нам потреба. Се нам показує само життя кождого дня. Коли ми робили концерт минувшої неділі, то хазяї тої галі переговорили нам пів галі, і ми мусіли се знести. Ми наняли були собі другу галю на сю неділю на віче, і знова хазяїн дістав замовлення на віче і відмовив нам галі в послідній хвилі, бо сподіється, що весілле дасть йому більше зарібку, як наше віче. З сього ми бачимо, що нам треба власної хати, де господарями були би ми самі. Нам треба вже перестати ходити чужими кутами. Пора вже мати свою хату для своїх концертів, віч, товариських зборів, — для кождої народної справи.

Нам треба рідної хати для нас самих, і для наших дітий. Де инде наші діти можуть зрозуміти, хто вони такі, і хто такі їх батьки? Де діти можуть пізнати хоч дещо української культури? Не в чужій гали, не в чужім домі. В українськім домі.

Такий дім ми виставити можемо. Треба лишень покластися на свої сили, та взятися до роботи. Треба дати жертву, і то поважну.

Другим бесідником був гр. Кравчук, котрий перешибнув коротко історію існовання Українського Товариства Рідна Хата від самого його заснования дня 28. жовтня 1923 року. Перші збори ще й не мали на приміті сеї великої завдачі, яку товариство має тепер. Було на тих зборах всего 18 членів і вони ледво чи могли поважно думати про велику задачу виставити рідний народний дім у Брукліні. Та хоча робота видавалася зовсім не по силам, люди рішили пробувати. Вони видали кілька тисяч брошурок про сю справу й розкинули їх межи бруклинських громадян, і сим справу спопуляризували так, що вже можна було братише. Справа все ще була на самім початку, і декому виглядала безнадійною. Але комітет не тратив надії. Він устроював а... концерти, балі, пікніки, — які всі ще далі справу популяризували, та, що важнійше, приносили гарний гріш на справу будови рідної хати в Брукліні. З поширенням роботи до праці пристали зараз другі товариства. Неодно з тих товариств само пробувало колись поставити народний дім, але справу не допильнувано, хоча тоді було богато лекше поставити такий дім, як нині. Перешкод у своїй роботі Українське Товариство Рідна Хата має дуже богато. Щоби не родни, зависні люди кидають колоди під ноги. Робить один громадянин, нарікають проти нього, робить другий, кидаються на нього. Нарікаємо на кождого, хтоби то не був. Нарікається, але не дається поради, як робити краще. Нарікаємо, немовби на те лишень, щоби нікого до роботи не пустити, щоби роботу зовсім розбити. Та товариство працює, і працювати буде, не зважаючи на всякі перешкоди. Товариство розуміє, що як бруклинські Українці не виставлять свого народного дому, то по українськім імени в Брукліні скоро память загине. Українці розійдуться по чужих підприємствах. Українські діти пропадуть для свого народа.

Гр. О. Ревюк зазначив у своїй промові, що Українське Товариство Рідна Хата тоді осягне свою ціль, коли воно не буде зражуватися ніякими перешкодами, які йому кидають під ноги вороги, чужі й свої, але буде вперто йти до своєї мети. Перешкоди мусять бути в кождій справі. Не лишень серед нашого народа, але й серед чужих народів. В нас є їх звичайно більше, бо ті народи, що над Україною панували, відсували український народ від усякої громадянської роботи. Не роблячи народної роботи цілими поколіннями, український народ і затратив здібність сю роботу робити. Коли йому приходиться братися до громадської роботи, то ся зневіра у власні сили проявляється в найріжнійші способи. Коли ми розбиваємо таку громадянську роботу, як будова народного дому, через ріжниці політичні, релігійні або товариські непорозуміння, то сим усім ми показуємо, що глубоко нащепили вороги в нашу душу їдь недовіря до власних сил. Та ради на се иншої нема, лишень сказати собі, що сьому конець колись мае бути, та чим скорше, тим ліпше. Справа будови українського народного дому важна, важнійша для будучого покоління, як собі представляємо, та ніякі перешкоди не повинні зломити народних робітників. Лишень той народ добуває собі місце в світі, котрий поконие всі перешкоди, які свої й чужі люди кидають йому на дорогу в його поступі до повного життя. Бруклинські Українці не мають чого стидатися своєї роботи. Вони зробили досі поважну роботу. Чим більші були перешкоди, тим більша їм слава за їх діло. Ся побіда подає їм надію, що вони переконають всі перешкоди та що незадовго вже в Брукліні буде красуватися величавий дім з просторими галями, з американським та українським прапором на фронті.

Предсідатель Українського Товариства Рідна Хата, гр. Бардак ... передньому бесідникови, що Українське Товариство Рідна Хата власне таких засад держиться, про які бесідник говорив. Товариство не тратить надії і не опускає рук. Воно не журиться за остаточний успіх, бо з минувшини знає, що воно свою роботу докінчить. Коли воно за два роки праці потрафило зібрати тисячі долярів, приєднати півтретя сотки членів, розголосити справу на всю громаду, то воно не має чого тратити надії та дивитися на будучність з недовірем.

На заклик бесідника заряджено збірку та підписуванє деклярацій на будову рідної хати в Брукліні. На зборах зібрано на зелізний фонд готівкою 60 долярів, а на фонд резервовий 30 долярів 72 центи. Рівночасно здекларовано жертв коло півтора сотки долярів, а предсідатель оголосив, що товариство дістало заяву від кількох бруклинських громадян, в якій вони заявляють свою готовість позичити на будову півпята тисячі долярів на перший заклик товариства.

Гр. Малик ще раз вказував на потребу рідного дому в Брукліні та загрівав зібраних до спільної праці. В громадських справах не можна скупитися, бо громадська справа се справа кождого громадянина. Хто скупиться в громадській справі, той скупиться для себе, для своєї родини, своїх дітий, свого народа. Бруклинська громади показала вже свою щедрість за короткі два роки праці, і вона мусить видержати в своїй жертвенности до кінця. Праця певно дасть гарні плоди.

Предсідатель зборів гр. Бардак подякував зібраним за щирі жертви на громадську справу та закликав їх, щоби вони працювали далі серед своїх знакомих для розголосу справи народного дому в Брукліні. Яко голова Українського Товариства Рідної Хати він заручив зборам, що уряд товариства не покине праці. На кожду нову перешкоду він найде нову раду. Коли віча не поможуть, то заряд возьметься ходити по хатах. Коли се не зробить свого, то він придумає щось другого, а роботи не покине, поки в Брукліні не стане український дім, який мігби нести хвалу цілому українському народови.

П. М.

Питання.

Тату, чому в світі діється щодня якраз стільки, скільки вміститься у часописі?

Ювилей.

— Завтра минає двайцять пять літ, відколи я працюю в могo шефа.

— Що за схожість! Я завтра святкую мое срібне весілля.

Передсмертне бажання засудженого.

— Прийшла твоя остання година. Мусиш віддати довг суспільности. Чи маєш які бажання?

— Так! Чи не міг би сплатити цього довгу протягом 62 літ, так як Франція Америці?

ЩО ДІЄТЬСЯ В ЛЬВІВСЬКИХ ТЮРМАХ?

(Зізнання політичних вязнів полк. Андрія Мельника і товаришів, яких недавно так страшно побито в львівській тюрмі).

(Продовження)

IV.

ВОРОБЕЦЬ ТЕОДОР

студент техніки, літ 23, вільний, присуджений за §. 108 і 110 військового закона к. на 1⅓ р. тяжкої тюрми (у Варшаві) і у Львові з §. 67 з. к. на 2½ р. важку тюрму (посл. присуду не приняв).

Відносно масакри, яка мала місце у Л. С. Т. в дни 16.IX. 1925. подає:

В неділю дня 13. IX. почались в районі тюрми оклики. Ними звіщали політичні вязні про свою голодівку. В тих окликах участи я не брав, бо голодувати не мав потреби.

На слідуючий день (в понеділок дня 14.IX.) с. р. дізнався я, що тов. Костинюк політичний вязень перевезений перед кількома днями із Стрия і тамошною поліцією побитий до безтями, находиться у пів божевільному стані. Кілька днів перед тим дізнався я про скатування тов. Оленського і тов. Паславського, обох політичних вязнів. Сьогоднишна новина збільшила огірчення і порушила недавну рану, завдану мученичою смертю бл. п. О. Бессарабової. Тому о 7. г. вечером, коли зачув я в окликах і окликни проти польської поліції, я кинувся до вікна і під враженням недавних вісток почав вигукувати:

а) Політична поліція катує політичних вязнів,

б) Вона убила бл. п. О. Бессарабову,

в) Вона довела до божевілля О. Вербинець,

г) Вона побила до безтями тов. Костинюка, Оленського і Паславського,

Потому співав я пісні:

1) Ми гайдамаки, 2) Ви хотіли спинить, 3) Не пора, 4) Гей не дивуйтесь і оклики: Хай живе вільна самостійна незалежна, Соборна Українська Републіка. Слава Україні. Честь героям, які лягли з рук ворога. Протест свій закінчив я піснею: Ви жертвою, в честь тих, котрі лягли в боротьбі з насильям у полі, під стінами Баторого, Бригідок, Цитаделі та в таборах в Польщі.

Переспівавши свое я ляг на ліжко, і звідтам прислухувався окликам які виголошували комуністи, мої співтоваришi недолі. Нараз з долу долетів до мене голос:

„А, то Ромцьо Барановський! Ах такі моцни! У нас не бил такі моцни! Чекай Ромцьо! Як я пуйде на гуре і зержне ці... ляском то не бендзеш такі моцни."

Я станув у вікні і побачив в далі здається п. ком. Смольницького в окруженню агентів і ключників, який вигрожував палицею в нашу сторону. По хвилі роздалися крики в коридори, відкрився вовчок і то той же голос обізвався:

„То Ромцьо Барановскі. Зобачими, чи ютро бендзеш такі козак!" Був се Смольницький. Присутні в келії ч. 26 (а був я ними і тов. Роман Барановський) зігнорували сей виступ пана Смольницького, той розглядався по келії і випитував ключників:

„А кто ту еще седзі?"

Відповіди ми не чули. Відтак пішов Смольницький до келії ч. 18, де сидів тов. Шумський Теодор. Смольницький начав там глузувати з нього, насміхаючись, що видно „еще за мало досталесь у нас," коли маєш охоту до криків.

У вівторок дня 19.IX. с. р. підняв я вдруге оклик протесту і розпуки проти поступовання поліції. Однак, почуваючи себе недужим, не ждав я кінця протесту, а положився в ліжко. Послідним моїм окликом було жадання збереження прав людини поліційними органами.

В дня 16.IX. с. р. (в середу) був я о годині 9 у Дра [illegible] якого я лічився від довшого часу. Др. Н. по збаданні признач мене до лічниці і при мені начав виповнювати амбуляторійну картку. Я повідомлений сан. Подковичем, що в сьому самому дни відійду, зібрав свої річи і ждав. Ключник Шеремета, побачивши мій клунок спитав, куди іду, а дізнавшись, що в лічницю, обізвався:

— Пан еще найлепей робі, же пан стонд ідзе.

Після обіда горячка і болі у мене збільшилися і я покликав санітара та спитав, що зі мною. Він пояснив мені виминачою, що піду ранком, та дав порошок проти горячки. Я лежав в одежи на ліжку. По 6 годині почув я оклик з котрогось вікна:

„Товажише! бийон!"

І сейчас розійшовся по коритари гомін численних кроків і зойків. Від сеї хвилі зойки не уставали. Раз враз отвирались двері камер і сейчас роздавались зойки і стони. Я мав враження що тих, котрі видавали сі зойки, волочать по коритари і копають. Де коли зойки були здавлені, неначеб затикано роти.

Глянувши на коритар крізь вовчок, побачив я на ньому дир. Кольберга і асист. Гурського та заст. Маліняка з чередою ключників.

(Се і зойки так віддалали на мене, що я не пригадую собі, що було скорше: чи скорше були вони у нашій келії, чи на келії 24. Тому подаю ті факти, не означуючи точно їх порядку).

І наші двері відкрились. В них появився дозорець Дреблінг, Бор і Соболь, Гречинський, Шпуса, Круковскі і инші.

Дозорець Дреблінг візвав політичного вязня Барановського Романа, щоби пішов з ним. Той зажадав вияснення, куди і пощо беруть його по апелю. Місто відповіди дозорець Дреблінг дав знак дозорцям, які стояли за ним. Тоті підійшли до ліжка і хопивши тов. Барановського за руки, овикнан-[illegible] стягли на долівку.

Я підвівся тоді з ліжка і звернувся до дозорця Дреблінга з запитом, що є? На се одержав від дозорця Бора відповідь: „Марш в конт".

Я обурився тим, але дозорець Дреблінг успокоюючо відсунув мене а инші дозорці вхопили Барановського і винесли на коритар. Ледви замкнулися за ним двері, як роздався крик тов. Барановського:

„Бють! мордують!"

Потому доходили до нас лиш придавлені стони і відгомін ударів.

Я ослаб і ляг на ліжку та попав в півобморок. Як із тьми виринає мені образ тов. Білянського, котрий стояв при вовчку і звістив, що дир. Кольбергер і асист. Гурскі, Маліняк і дозорці пішли в напрямі келії ч. 24. Роздалися крики, а Білянський крикнув:

„Повели Зеленого".

В той сам мент він зойкнув і відскочив від дверей:

— Інжинера потягнули за ноги головою по землі, в одній сорочці і бють по лици, стогнав він.

На новий крик підбіг він до дверей і побачив тов. Зиблікевича, якого вели ключники і били та копали при тім. Потому дочули ми зойки комуніста Вайнштайна та жінок. По якомусь часі відкрилися двері келії ч. 19, де сидів редактор Павлів. Той (то ми добре дочули) ішов добровільно і хотів забрати свої річи, але річи велено йому лишити. З хвилею, як закрились двері камери, роздалися зойки редактора.

На конець зойки стихли. По коритари ходив директор Кольбергер, асистент Гурський і заступник Маліняк.

лудкові корчі і дрощі, попросив я тов. Білянського, щоби покликав санітара, котрий вештався по коритари. Ледви він постукав, як розкрилися двері і в них станув дозорець Дреблінг.

Тов. Білянський попросив його, вказуючи на мене, о Подковича.

Дреблінг вийшов з келії і станув на порозі, кинув в коритар слова: „он хорь"!

На те появилися в дверях ключники і візвали:

„Вставаць!" а дозорець Бор шарпнув мене за руку.

Я почав пояснити їм, що я недужий і призначений до лічниці і прошу вперед о санітара.

Одначе дозорці Бор і Соболь хопили мене за руки і стягли з ліжка дозорець Гречинський з другими вхопили мене за ноги і винесли на коридор. Тут пустили мої ноги і почали волочити по коридорі, держачи за руки.

Коли я крикнув о ратунок, дозорець Гречинський закрив мені рота, а Соболь і Бор почали бити мене вільними руками по голові і лици.

Коли я все ще стогнав і просив ратунку, кинули вони мене на підлогу і почали копати.

Копали мене: дозорець Бор, Соболь, Гречинський, Шпуса. Сей послідний копав мене в жолудок, що з огляду на корчі було найбільше болючим. Біля келії ч. 14 пізнав я дозорця Мороза і звернувся до нього зі словами: — пане Мороз, ратунку, мене хорого мордують!

На ті слова Мороз хопив стоячого проти нього ключника, який копав мене і відтягнув його зі словами: „тего не".

І дозорець Дреблінг здержував дозорців словами: „тего не біць, он хори".

Коли мене перехилено на спину, одержав я удар прикладом у крижі. Се ударив мене дозорець Аксаміт.

Коли я вже не мав сил кричати і лише тихо стогнав, Бор і Соболь підхопили мене за руки і поволочили по сходах. На скруті зауважав я в останне, що дозорець Дреблінг копнув мене вперве. Що дальше було, не знаю.

Коли я прочуняв, лежав я у вестибулі а Соболь і Бор привертали мене штовханцями до притомности. Почувши мої стони вони підвели мене і оперли о стіну. Одначе я не мав сил стояти, тому Соболь піддержував мене і я дочув, як він говорив: „ціхо, бо як бендзеш кшичал, то це шляк трафі".

Потім покликали мене на подвіре. Я сунувся по землі.

В половині вестибулю підійшов до мене поліцейський і копнув зі словами: „марш, ск... сину.

Я повернув голову і глянув на нього. На тлі дверей на вартівні побачив я радника Кольбергера, Маліняка, Морозовського, Гурського та товпу ключників. Всі вони глядили на мене.

Неможливим є, щоби вони не бачили мене, не доглянули копнень і штовхань, якими наділяли мене поліцейські, конвоїні та стрічні ключники, якими був повен двір.

На дворі стояла кибітка, у яку мене вкинено. Я лежав далі, не могучи піднятися з причини сильного болю в крижах. Я стогнав аж до хвилі, коли у нутро кинено тов. Білянського. Він упав на мене; пізнавши мене, почав мене підносити, стогнучи і скаржучись на крижі.

По короткому часі кинено до нутра і тов. Коваленка. І сей стогнав, держучись за око і був певний, що йому його вибито.

У нутрі розійшовся запах амоняку, який привів нас до памяти. Як оказалося, було се лікарство тов. Коваленка, який мав його в кишені і яке йому його розбито.

В кибітку вкинено ще одного в бічну перегороду, замкнено двері і ми рушили.

По приїзді на Бригідки поміщено мене на казенці ч. 2. Була се кімната в партері з одним вікном, заваленим бальками, з бетоновою доліввою і ліжком прикованим до стіни. У вікні не було навіть рам віконних. На залізному ліжку, на яке мене кинули, без сінника, під одним подертим накривалом, перестогнав я цілу ніч. Корчі повторялися раз враз, а на мої зойки не приходив ніхто.

Аж ранком прийшов санітар а коло обіда др. Гайсиг. Оба вони розпитали мене і без говорячи нічого, пішли.

Я їжі не принимав, бо голосив тим способом протест против варварства і беззаконности (мене без присуду покарано), а по друге боявся їсти тюремний харч: корчі жолудка повновлялись а помочи не було. Праворуч від себе (під ч. 3) чув я зойки інж. Мельника, який також домагався лікаря і так як я безуспішно. Так минуло три дни. Я не спав ні їв.

Аж в суботу до обіда перевезено мене на перший поверх на келію ч. 40, а то тому, бо на казенку найшовся новий кандидат.

На 40 був я годину. По обіді прийшов лікар і забрав мене в лічницю, де лежати буду довго, лікуючи жолудок, нарушений обцасами дозорців.

В 6 днів по масакрі прийшла в лічницю судова комісія і найшла у мене рану терту на крижах і внутрішні ображення жолудка. Синці і подрапання частинно зійшли, а частинно не удостоїлися уваги Шановної Комісії.

(Конець буде).

КОНСЕРВАТИВНІ ІНДІЯНИ.

Найбільшими консерватистами в світі є мабуть Індіяне, що живуть понад заливом Сен Френсиско в Каліфорнії і живуть там точно так само вже поверх три тисячі літ, — як не більше. До такого переконання прийшов професор А. Л. Кребер з каліфорнійського університету, на основі розкопок старих, в части вже залитих і замулених індіянських осель понад заливом, причім добув на верх індіянське село, якого рахує не менш, як 3,500 літ.

Трийцять пять століть тому — се час, коли Греки облягали Трою і цар Соломон будував свою святиню, коли ще навіть грецька цивілізація не почалась а предки теперішних Англійців, Французів, Німців Славян, були повними дикунами, — і в той час в Каліфорнії жили собі Індіяне точнісько так, як тепер живуть. Після трийцять пять століть цивілізаційних перемін і переворотів в світі в життю їх нащадків ніякої зміни нема.

Та постійність і консерватизм індіянської цивілізації є дуже характеристичні. Навіть у чорношкірих дикунів африканських не можна стрінути нічого подібного. І коли навіть допускати, що розкопані індіянські села не загинули 3,500 літ тому (проф. Кребер обчислює їх давнину на що найменше стільки) а пізніше, хоч би й тисячу чи дві тисячі літ пізніще, то й одно останне тисячеліття бачило велитенські цивілізаційні переміни по всім світі — в Европі, в Індії, в Японії, в Китаю, навіть в Центральній Азії, — і тільки цивілізація в тій частині Америки ні трохи не змінилася.

Своє твердження професор Кребер опирає на факти, що всі викопані ним предмети є точнісінько такі самі, як їх тепер [illegible] Індіяне. Їх передісторичні предки їли таку саму страву, так само її варили, так само виправляли і шили шкіри, ткали такі самі килими і плели такі самі коші як тепер.

Будували свої хати з такого самого матеріялу і так само, як будують їх теперішні Індіяне в Каліфорнії й жили такими самими, по тому самому плану будованими невеликими селами, приблизно по сто мешканців кожне. Є сліди навіть, що гості заїздили в село і так само їх принимали трийцять пять століть тому, як тепер принимають.

Навіть релігія не змінилась на протязі того довжезного часу. Тих самих чарів, що в доісторичних часах „сповняли своє завдання", ще й тепер уживають, з таким самим успіхом. Одним словом, вся осконна культура пережила три тисячеліття без ніякої зміни.

ЯК МОЖНА СТАТИ МІЛІОНЕРОМ НА ОСТРОВІ КУБА.

Куба — це остров недалеко східних берегів Злучених Держав. Багато наших людей чуло про нього, бо не один з наших еміґрантів, не маючи змоги дістатися до Америки, виїзджав на Кубу.

Отже там, на тій Кубі кожний може легко стати міліонером. Можна заробити в тім щасливім краю міліони долярів, якщо тільки добре взятися до справи. Давніще заробляли Кубанці гроші, перепачковуючи до Злучених Держав алькоголь. Але при цьому треба було наражатися на великі небезпеки, бо перепачковування алькоголю дуже строго карано. Тому Кубанці знайшли собі лекщий і поплатніший заробіток. Вони стали перепачковувати людей.

Як відомо, число іміґрантів до Америки з ріжних краів дуже обмежене. Але знаходяться люде, які всетаки, помимо обмежень хотілиб туди дістатися. От вони й ідуть на остров Кубу. А там вже є багато таких, що за добрі гроші перевезуть на недалекий беріг півострова Флориди, що належить до Америки. До цього надаються найкраще моряки. Вони потайки перевозять своїх пасажирів до місточок на березі півострова Флориди, дістають від них заплату і вертають назад на свій остров, не турбуючися вже більше своїм пасажиром. Можуть його Американці вигнати назад, коли зловлять без пашпорта і потрібних документів, — це пачкаря людей не обходить, щоб тільки він заробив пару десятків долярів. А заробляють вони не мало. Один такий пачкар оповідає, що він перевіз 200 Греків по 500 долярів за одного, 120 Китайців по 250 долярів, 600 людей неозначеної раси в ціні від 150—100 долярів за одного, залежно від того, кілько можна було від кого витягнути. Отже, можна — як видно — на цьому інтересі добре заробити.